

HANDLEIDING MILIEUEFFECTENTOETS (MET)

Aandachtspunten voor de toetsing van ontwerp-regelgeving op milieueffecten

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING.....	3
1.1	WAT ZIJN MILIEUEFFECTEN?	3
1.2	ACHTERGROND MET-HANDLEIDING	3
1.3	MELDPUNT VOORGENOMEN REGELGEVING	3
2.	ALGEMENE INFORMATIE	3
2.1	WAT HOUDT DE MET PRECIËS IN?	3
2.2	WAAROM EEN MET?	3
2.3	WELKE REGELGEVING MOET U TOETSEN?	4
2.4	IN WELK STADIUM MOET U TOETSEN?	4
2.5	HOE MOET U TOETSEN?	4
2.6	ROLVERDELING	5
2.7	SERVICEVERLENING DOOR HET MELDPUNTVOORGENOMEN REGELGEVING	5
3.	MET-VRAGENLIJST	5
4.	TOELICHTING MET-VRAGENLIJST	5
4.1	VRAAG 1: ENERGIEGEBRUIK EN MOBILITEIT	6
4.1	VRAAG 2: GRONDSTOFFEN	7
4.2	VRAAG 3: AFVALSTROMEN, LUCHT, BODEM EN OPPERVLAKTEWATER.....	7
4.3	VRAAG 4: BESCHIKBARE FYSIEKE RUIMTE	9
	BIJLAGE: INFORMATIEBRONNEN.....	11

De Milieueffectentoets (MET)

Wet- en regelgeving vertoont naast beoogde gevolgen vaak ook neveneffecten. Door deze ex ante goed in kaart te brengen, kan dan ook een afgewogen beslissing inzake voorgenomen regelgeving worden genomen. De MET is hierbij een hulpmiddel.

1. INLEIDING

1.1 Wat zijn milieueffecten?

Milieueffecten zijn de beoogde en niet beoogde gevolgen van een regelgeving op het energiegebruik, de mobiliteit, het gebruik van en het omgaan met voorraden van grondstoffen. De gevolgen voor afvalstromen, emissies naar de lucht, bodem en het oppervlaktewater alsmede het gebruik van de beschikbare fysieke ruimte.

1.2 Achtergrond MET-handleiding

Deze handleiding geeft aan ministeries een toelichting bij de beantwoording van de vragen voor het toetsen van voorgenomen regelgeving op de gevolgen voor het milieu.

De vragenlijst maakt deel uit van een drietal samenhangende ex-ante toetsen van ontwerp-regelgeving: naast de MET zijn dat de Bedrijfseffectentoets (BET), en de Uitvoerbaarheids- en Handhaafbaarheidstoets (U&H-toets).

In de Aanwijzingen voor de regelgeving (aanwijzing 256) wordt naar de genoemde toetsen verwezen.

De vragenlijsten zorgen ervoor dat bij ontwerp- regelgeving zoveel mogelijk dezelfde aspecten op vergelijkbare wijze aan de orde komen, zodat kabinet en parlement gesystematiseerd inzicht verkrijgen in de verwachte (neven)effecten van voorgenomen regelgeving.

De bijbehorende toelichtingen geven bij elk van de vragen aan wat het belang is van het desbetreffende aandachtspunt, doen suggesties over de wijze van beantwoording, leggen uit welke begrippen daarbij een rol spelen en vermelden (waar mogelijk) relevante informatiebronnen.

1.3 Meldpunt Voorgenomen Regelgeving

Voor assistentie en nadere informatie over de ins & outs van de MET, kunt u terecht bij het Meldpunt Voorgenomen Regelgeving, een gezamenlijk initiatief van de ministeries van EZ, VROM en Justitie.

Een website en folders zijn in voorbereiding.

2. ALGEMENE INFORMATIE

2.1 Wat houdt de MET precies in?

De MET brengt de gevolgen voor het milieu van beleidsvoornemens op rijksniveau helder in beeld. Het gaat daarbij om beoogde gevolgen, maar ook om die gevolgen die op voorhand niet voorzien zijn. In eerste instantie gaat het om voorstellen voor nieuwe wetten, amvb's en wijzigingsvoorstellen daarvan. Daarnaast kunnen eveneens andere beleidsvoornemens, zoals plannen en nota's op hun milieueffecten worden getoetst.

De beschrijving van beoogde en niet-beoogde gevolgen vormt een verplicht onderdeel van de memorie of nota van toelichting bij ontwerp- regelgeving met milieueffecten. Het spreekt vanzelf dat deze beschrijving alleen zinvol is als er naar verwachting substantiële gevolgen voor het milieu optreden.

2.2 Waarom een MET?

Regelgeving heeft primair tot doel positieve maatschappelijke effecten te genereren. In veel gevallen gaat regelgeving echter gepaard met neveneffecten, waarvan omvang en karakter vooraf onduidelijk zijn. Neveneffecten kunnen betrekking hebben op bijvoorbeeld energiegebruik, mobiliteit, emissies naar de lucht, bodem en het oppervlaktewater, maar ook op werkgelegenheid, marktwerking of de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Wanneer de verantwoordelijke ministeries dergelijke effecten onvoldoende in beeld brengen, kan op termijn blijken dat een regelgeving gevolgen heeft die onbedoeld de hoofddoelstellingen van het beleid ondergraven.

Voor een evenwichtige oordeels- en besluitvorming over ontwerp-regelgeving is derhalve inzicht in zowel de beoogde als de niet beoogde effecten noodzakelijk. Alleen dan kan een oordeel worden gevormd over de evenredigheid.

De MET is een hulpmiddel om in de toelichting bij voorgenomen regelgeving een schets te geven van de aard en omvang van de beoogde en niet- beoogde effecten voor het milieu.

2.3 Welke regelgeving moet u toetsen?

U hoeft niet bij elke ontwerp-regelgeving een MET te doen. Zoals gezegd speelt de MET alleen een rol bij die ontwerp-regelgeving die substantiële gevolgen heeft voor het milieu. Verder geldt dat een MET alleen aan de orde is bij ontwerp-regelgeving op nationaal niveau:

- met nationale beleidsruimte (regelgeving die zowel normering als uitvoering betreft en rechtstreeks voortvloeit uit vastgestelde internationale verplichtingen wordt niet getoetst) en
- die als zodanig nog niet in de ministerraad of onderraad van de ministerraad aan de orde is geweest.

Hierbij gaat het om wetten en amvb's alsmede wijzigingsvoorstellen daarvan.

Begrotingswetten en initiatiefwetsvoorstellen zijn uitgezonderd van de MET.

Verder geldt dat dossiers voor het heffen van belastingen, premies, retributies, leges en dergelijke, niet worden getoetst als er alleen sprake is van een tariefsaanpassing.

Indien ontwerp-regelgeving tijdens de totstandkoming ingrijpend wordt gewijzigd (bijvoorbeeld naar aanleiding van advies van de Raad van State of van vragen uit de Tweede Kamer), kan nadere toetsing noodzakelijk zijn.

2.4 In welk stadium moet u toetsen?

Juist in de fase waarin de keuze tussen instrumenten, ook anders dan regelgeving en tussen verschillende modaliteiten binnen regelgeving nog mogelijk is, zijn de uitkomsten van de toets het meest waardevol. Voor deze fase van het beoordelingsproces is de quick scan ontwikkeld. Door middel van de quick scan (fase 1 van de nieuwe structuur) ontstaat zicht op de vraag of regelgeving wel het juiste instrument is, alsmede op de vraag of en zo ja op welke gebieden (neven)effecten te verwachten zijn. In deze fase staat onderbouwing van de instrumentkeuze centraal: het initiërende ministerie onderzoekt of de voorgenomen wet of amvb (c.q. wijziging daarvan) wenselijk en noodzakelijk is om het beleidsvoornemen te realiseren. Daarnaast komt ook aan de orde of substantiële gevolgen voor het milieu worden verwacht. Het ministerie doet vervolgens een voorstel omtrent het al dan niet uitvoeren van de MET en welke vragen daarbij zouden moeten worden beantwoord. Het Meldpunt Voorgenomen Regelgeving (hierna Meldpunt) bekijkt of de instrumentkeuze voldoende is onderbouwd en of het voorstel van het ministerie met betrekking tot het al dan niet uitvoeren van een MET wordt gedeeld. De uitkomst wordt vastgelegd in een afspraak tussen Meldpunt en ministerie.

Daarna gaat de daadwerkelijke toetsfase in (fase 2 van de nieuwe structuur).

Het is van belang dat de MET plaatsvindt in een zo vroeg mogelijk stadium, dus aansluitend op de quick scan.

Ondertussen loopt het wetgevingsproces door. In interdepartementaal overleg, vanuit het kabinet, de Raad van State of het parlement kunt u wellicht vragen verwachten over de gevolgen van de regelgeving voor het milieu. Het beantwoorden daarvan en het wegnemen van eventuele weerstanden bij de betrokken actoren in de samenleving en de politiek is eenvoudiger, wanneer u vanaf het begin met deze vragen rekening houdt: dit kan een aanzienlijke vertraging in het wetgevingsproces voorkomen.

2.5 Hoe moet u toetsen?

Een belangrijk doel van de MET, BET en U&H-toets is de kwaliteit van regelgeving verbeteren en een bijdrage leveren aan een evenwichtige besluitvorming door kabinet en parlement.

Gegevens die de verantwoordelijke ministeries aandragen moeten dit bevorderen. Dat betekent dat u afhankelijk van de zwaarte en het karakter van de voorgestelde regelgeving, vragen van de MET moet beantwoorden. Het is niet altijd noodzakelijk om de vragen uitgebreid te behandelen. In een aantal gevallen is een lichte toetsing op milieueffecten voldoende. Primair gaat het dan om indicaties of ordes van grootte van de voornaamste categorieën te verwachten milieugevolgen. Een uitgebreide analyse van de effecten is in deze gevallen geen vereiste. Veelal geldt dat de kosten en baten van de toetsingsinspanning met elkaar in evenwicht moeten zijn. Met andere woorden: het nut van meer informatie moet opwegen tegen de moeite die het kost om die gegevens boven water te krijgen.

Naarmate de te verwachten gevolgen voor het milieu omvangrijker zijn, worden zwaardere eisen gesteld aan de toets. Het kan daarom in sommige gevallen zinvol zijn een extern bureau in te schakelen bij de beantwoording van de vragen.

Kwantificering van de antwoorden is van groot belang: dat voorkomt namelijk interpretatieverschillen. De mate waarin kwantificering mogelijk is, zal afhangen van de beschikbaarheid van gegevens. Bepaalde elementen uit de vragen lenen zich voor exacte beantwoording (in het bijzonder vragen die de huidige situatie in beeld brengen). Vragen over de situatie na inwerkingtreding van de ontwerp- regelgeving kennen meer onzekerheid (gedragsreacties spelen een rol).

De vooronderstellingen die aan de inschattingen ten grondslag liggen moeten helder worden aangegeven, met

bronvermelding. Dat laatste geldt natuurlijk ook voor 'harde' gegevens!

De inzichtelijkheid wordt bevorderd door in de memorie of nota van toelichting een aparte paragraaf te reserveren voor de beschrijving van de gevolgen voor het bedrijfsleven.

2.6 Rolverdeling

Het initiërende ministerie is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de voorgenomen regelgeving. Dit geldt ook voor het inzichtelijk maken van de (neven)effecten van desbetreffende regelgeving: de quick scan en eventueel het uitvoeren van de MET (en/of BET en uitvoerings- en handhavingstoets).

Het ministerie legt vervolgens de ontwerp- regelgeving, met in de memorie of nota van toelichting de uitkomsten van de toets(en), voor aan Justitie ten behoeve van de wetgevingstoets.

Justitie zet de BET en/of MET ter beoordeling uit bij EZ resp. VROM en beoordeelt zelf de uitgevoerde U&H-toets.

Als sluitstuk van de beoordeling van de ontwerp- regelgeving - zowel in het kader van de wetgevingstoets als in het kader van de beoordeling van uitgevoerde effectentoetsen - stelt Justitie een wetgevingsrapport op waarop akkoord of niet akkoord is aangegeven. Indien geen overeenstemming is bereikt, wordt dit rapport door het initiërende ministerie bij de stukken gevoegd zoals die worden aangeboden aan de onderraad en de ministerraad.

Daarnaast heeft ieder ministerie natuurlijk een eigen beleidsmatige verantwoordelijkheid bij het beoordelen van de inhoudelijke merites van de ontwerp-regelgeving. Deze beoordeling zal in veel gevallen uitmonden in een advies aan de betreffende minister voor behandeling in de Ministerraad.

2.7 Serviceverlening door het MeldpuntVoorgenomen Regelgeving

De (neven)effecten van ontwerp-regelgeving inzichtelijk maken, is niet in alle gevallen eenvoudig. De ministeries van EZ, VROM en Justitie bieden daarom hulp, in de vorm van informatie over de toetsen en waar nodig door ondersteuning bij specifieke problemen op het gebied van informatieverzameling.

Voor vragen over de MET en de BET kunt u zich richten tot het gezamenlijk secretariaat van het Meldpunt Voorgenomen Regelgeving; dit Meldpunt is gevestigd bij het ministerie van Economische Zaken en wordt bememd door ambtenaren van zowel EZ als VROM, in nauwe samenwerking met Justitie.

Bij Justitie wordt overigens bij het uitvoeren van de U&H-toets ondersteuning verleend door met name het Expertisecentrum Rechtshandhaving en de Directie Handhaving, alsmede door de Directie Strategie Rechtspleging en Raad voor de Rechtspraak indien het gevolgen voor de rechterlijke macht betreft. Meer informatie hierover kunt u vinden in de handleiding Effectmeting Uitvoerbaarheid en Handhaafbaarheid (U&H-toets).

3. MET-VRAGENLIJST

Toetsing van de (neven)effecten van voorgenomenregelgeving gebeurt aan de hand van een vragenlijst. De vragenlijst MET kent de volgende vier vragen voor toetsing van ontwerp-regelgeving op milieueffecten.

1. Wat zijn de gevolgen van de ontwerp- regelgeving voor het energiegebruik en demobiliteit?
2. Wat zijn de gevolgen van de ontwerp- regelgeving voor het verbruik en beheer van devorraden van grondstoffen?
3. Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor afvalstromen en vooremissies naar de lucht, bodem en het oppervlaktewater?
4. Wat zijn de gevolgen van de ontwerp- regelgeving voor het gebruik van de beschikbare fysieke ruimte?

4. TOELICHTING MET-VRAGENLIJST

(De belangrijkste punten nog even op een rij)

Doel van de vragenlijst

De vragenlijst is opgesteld om het in kaart brengen van milieugevolgen van ontwerp-regelgeving te concretiseren. Het hanteren van de vragenlijst heeft het meeste nut in een vroeg stadium van voorbereiding van de regeling. De lijst kan zijn waarde bewijzen op het moment dat u alternatieven voor de regelgeving tegen elkaar afweegt.

Welke vragen wel en welke niet?

Het is de taak van het verantwoordelijke ministerie om concreet aan te geven welke vragen van de MET moeten

worden beantwoord voor regelgeving met substantiële (neven)effecten voor het milieu. Via de quick scan komen deze vragen aan de orde. Het ministerie doet een voorstel over de vraag welke informatie in de toelichting voor het benodigde inzicht wenselijk of onontbeerlijk is. Vervolgens maken het ministerie en het Meldpunt hierover een schriftelijke afspraak.

In de vragen komen diverse milieueffecten aan de orde. Zoals het energieverbruik en de mobiliteit, het verbruik en de voorraden van grondstoffen, afvalstromen en emissies naar de lucht, de bodem en het oppervlaktewater. Wat zijn de gevolgen voor de beschikbare fysieke ruimte? De milieuonderwerpen geluidshinder, stank, en externe veiligheid zijn ondergebracht bij beschikbare fysieke ruimte

Kwantificering

De bijdrage aan een evenwichtige besluitvorming door het kabinet en parlement groeit als de gegeven informatie is gekwantificeerd. In een aantal gevallen is dat mogelijk, maar lang niet altijd. Het gaat erom dat door het aangeven van ordes van grootte wordt verkregen op de gevolgen voor het milieu.

De gewenste mate van kwantificering is ook afhankelijk van de aard, zwaarte en reikwijdte van de ontwerp-regelgeving en van de beschikbaarheid van gegevens. Van geval tot geval moet bekeken worden wat de mogelijkheden zijn voor het kwantificeren van milieueffecten; zonodig in overleg met het Meldpunt.

4.1 VRAAG 1: ENERGIEGEBRUIK EN MOBILITEIT

Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor het energiegebruik?

Het belang van deze vraag

Het gebruiken van fossiele energie gaat gepaard met de uitstoot van onder meer kooldioxide (CO₂), methaan (CH₄) en lachgas (N₂O) en verzurende stoffen (o.a. zwavel- en stikstofoxiden). Voor emissies van deze verzurende stoffen wordt verwezen naar vraag 3 (lucht). CO₂ is een van de belangrijkste veroorzakers van het broeikas effect. Het energiebeleid van de regering moet de uitstoot van dit broeikasgas beperken. Het energiegebruik heeft tot gevolg dat de voorraden fossiele brandstoffen afnemen. De regering heeft doelstellingen geformuleerd voor de emissiereductie van CO₂, CH₄ en N₂O en verzurende stoffen. Dit is te bereiken door de verbetering van de energie-efficiency en door de vergroting van het aandeel duurzame energiebronnen in het totale energiegebruik.

Wijze van beantwoording

Bij de beantwoording van deze vraag gaat het om indicaties en ordes van grootte van de effecten. Bij het leveren van informatie over de gevolgen van ontwerp-regelgeving voor het energieverbruik is het van belang te weten wat de belangrijkste energiedragers zijn en welke categorieën verbruikers daaraan worden gekoppeld. De emissies naar de lucht van stoffen, die samenhangen met het energieverbruik met uitzondering van CO₂, zijn uitgewerkt onder het aandachtspunt lucht (vraag 3). Ten slotte is bij het in kaart brengen van (neven)effecten van ontwerp-regelgeving voor het verbruik van energie van belang dat er een samenhang bestaat tussen de verschillende onderdelen van het milieubeleid.

Informatiebronnen

Informatie over het verbruik van energie kunt u verkrijgen bij Novem, het CBS, het Centrum voor energiebesparing en schone technologie, de ministeries VROM en EZ en de Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN).

Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor de mobiliteit?

Het belang van deze vraag

Dat onze samenleving zonder verkeer en vervoer functioneert, is ondenkbaar. Sinds de zestiger en zeventiger jaren verdubbelde de omvang van het wegverkeer ruimschoots. Het energiegebruik en de milieubelasting van verkeer en vervoer zijn navenant meegegroeid. Bovendien steeg het aandeel relatief milieuvriendelijk wegvervoer. De regering heeft in het belang van het milieu en de bereikbaarheid besloten de groei van het personenautogebruik zoveel mogelijk te beheersen. Een doel daarbij is de groei van het aantal autokilometers te beperken.

Bovendien richt het beleid van de regering zich op een verschuiving van relatief milieuvriendelijke vervoermiddelen naar meer milieuvriendelijke vervoermiddelen.

Wijze van beantwoording

Naast een kwalitatieve inschatting is het wenselijk en mogelijk kwantitatieve uitspraken te doen over de (neven)effecten van ontwerp-regelgeving op de mobiliteit. Daarbij moet een inschatting worden gemaakt van de procentuele toe- of afname van het aantal afgelegde kilometers ten opzichte van een referentiejaar. Vervolgens is het van belang dat u dit onderverdeelt naar de vorm van mobiliteit. Hierdoor wordt duidelijk of er effecten zijn voor een verschuiving van milieuvriendelijke naar meer milieuvriendelijke vormen van mobiliteit. Verder moet bij het in kaart brengen van (neven)effecten van ontwerp-regelgeving op de mobiliteit in het oog worden gehouden dat de wijze waarop Nederland ruimtelijk wordt ingevuld van grote invloed kan zijn op de mobiliteit. Ten slotte moet bij het in kaart brengen van de (neven) effecten van ontwerp-regelgeving rekening worden gehouden met de gevolgen voor het rijgedrag en het aankoopgedrag.

Informatiebronnen

In het algemeen is er bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat veel relevante kennis aanwezig over alles wat met verkeer en vervoer te maken heeft. Specifieke kennis over de milieubelasting van voertuigen en het verkeer bezit het Directoraat- generaal Milieubeheer van het Ministerie van VROM. Ook kunt u terecht bij het Centrum voor energiebesparing en schone technologie en bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) voor statistische informatie. Bij de verdere invulling en uitvoering van het beleid in Nederland zijn de provincies en de gemeenten belangrijke aanspreekpunten voor aanvullende informatie.

4.1 VRAAG 2: GRONDSTOFFEN

Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor het verbruik en beheer van de voorraden van grondstoffen?

Het belang van deze vraag

De belangrijkste in Nederland voorradige grondstoffen worden onderscheiden in niet- vernieuwbare en vernieuwbare grondstoffen. Het regeringsbeleid is er op gericht zuinig met grondstoffen om te gaan en het verbruik van vernieuwbare grondstoffen is zodanig dat de voorraden zich kunnen herstellen en ook in de toekomst beschikbaar blijven.

De grondstoffenproblematiek staat in relatie tot de aandachtspunten voor energiegebruik en afvalstromen. Bijvoorbeeld voor de winning en transport van grondstoffen is energie nodig, waardoor emissies van CO₂ toenemen. Dit betekent een extra belasting van de opslagcapaciteit van de atmosfeer. De relatie met afvalstromen ligt in het hergebruik van afval. Hergebruik kan tot gevolg hebben dat de behoefte aan nieuw te winnen primaire grondstoffen afneemt. Het belang van deze grondstoffen wordt duidelijk wanneer het besef doordringt dat productie en consumptie onmogelijk is zonder de aanwezigheid van deze stoffen. Het is vooral daarom naast het milieubelang, ook van groot economisch belang duurzaam met grondstoffen om te gaan.

Wijze van beantwoording

Bij het beantwoorden van deze vraag kan de uitwerking Nederlandse niet-vernieuwbare primaire grondstoffen beperkt worden tot grind, zand, zilverzand, ophoogzand, klei en kalksteen. Naast een kwalitatieve inschatting is het mogelijk kwantitatieve uitspraken te doen. In dat laatste geval moet u een inschatting maken van de procentuele toe- of afname van de hoeveelheid genoemde verbruikte grondstoffen ten opzichte van een referentieperiode.

Informatiebronnen

Informatie over oppervlaktedelfstoffen is te verkrijgen bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Maar ook bij het ministerie van VROM, het Directoraat-generaal Milieubeheer het Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO (TNO-NITG) en bij Rijkswaterstaat.

4.2 VRAAG 3: AFVALSTROMEN, LUCHT, BODEM EN OPPERVLAKTEWATER

Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor afvalstromen?

Het belang van deze vraag

De afgelopen vijftig jaar nam de hoeveelheid afvalstoffen voortdurend toe. Afvalstoffen komen vrij bij de winning en bewerking van grondstoffen, in productieprocessen, na consumptie en bij processen die tot doel hebben emissies naar lucht of water te beperken. Deze afvalstoffen zijn zeer gevarieerd qua samenstelling en veroorzaken daarmee verschillende problemen. Deze hebben betrekking op het ontstaan van emissies naar water, bodem en lucht, het ruimtebeslag bij de verwerking, kosten die met een adequate verwerking zijn gemoeid en het verloren gaan van grondstoffen. Restanten uit afval kunnen diffuus verspreid of geconcentreerd in het milieu terechtkomen. Er is sprake van ruimtebeslag door bijvoorbeeld het storten van

afval. Ook neemt het storten van afval ruimte in beslag. Naast de afvalstoffen die er jaarlijks bijkomen, veroorzaken voormalige stortplaatsen en verontreinigde bedrijfsterreinen nog vele jaren verontreiniging van het grondwater.

Wijze van beantwoording

Bij het in kaart brengen van de gevolgen van ontwerp-regelgeving voor afvalstromen gaat het om indicaties of ordes van grootte van de effecten.

Allereerst moeten ministeries een inschatting maken of de hoeveelheid afval toeneemt of afneemt ten opzichte van een referentiejaar. Daarnaast kunt u aangeven welke doelgroepen en bronnen daarbij in het geding zijn en welke soorten afvalstromen zij veroorzaken.

Naast de kwantiteit en de soorten afvalstoffen is het ook van belang in te schatten of ontwerp-regelgeving effecten heeft hoe afval wordt verwerkt. Het afvalstoffenbeleid is erop gericht het ontstaan van nieuwe afvalstromen zoveel mogelijk te voorkomen. Is dit niet mogelijk, dan heeft hergebruik van afval de voorkeur. Ten slotte acht de regering het storten, lozen en verbranden van afval de minst gewenste oplossing. Wanneer de ontwerp-regelgeving het aanbod van afvalstromen laat toenemen, is het zinvol op een kwalitatieve wijze aan te geven of dit ook tot gevolg heeft dat er meer afval wordt verbrand, gestort of geloosd.

Informatiebronnen

Voor meer informatie kunt u terecht bij het CBS, VROM, het Directoraat-generaal Milieubeheer, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM), Laboratorium voor Afvalstoffen en Emissies (RIVM/LAE) en het Afval Overleg Orgaan.

Wat zijn de gevolgen van ontwerp-regelgeving voor emissies naar de lucht?

Het belang van deze vraag

Emissies naar de lucht hebben een grote invloed op het milieu en daarmee ook op de mens. Denk alleen al aan de problematiek van de afbraak van de ozonlaag, de effecten van de verzuring op bossen, heide en vennen en op cultuuroederen, archieven, bouwwerken, materialen en de opwarming van de aarde. Ecosystemen worden aangetast en de biodiversiteit verminderd. Er ontstaan ook nadelige effecten op de gezondheid van de mens, bijvoorbeeld door troposferische ozon, zomersmog of ophoping van giftige stoffen in de voedselketen. De Wet milieubeheer en andere milieuwetten bieden het wettelijk kader voor de bestrijding van luchtverontreiniging. Uitgangspunt van die wetten vormt het zoveel mogelijk voorkomen en als dat niet mogelijk is, het zoveel mogelijk beperken van luchtverontreiniging. Bij luchtverontreiniging speelt soms ook een internationale component mee. Zo kunnen bepaalde in Nederland uitgeworpen stoffen effecten veroorzaken in het buitenland. Het omgekeerde is eveneens het geval.

Wijze van beantwoording

Bij het in kaart brengen van de gevolgen van ontwerp-regelgeving voor emissies naar de lucht gaat het om indicaties en ordes van grootte van de effecten. Daarbij moet worden gedacht aan een schatting van de procentuele reductie ten opzichte van een referentiejaar. Per stof, dan wel groepen van stoffen wordt in de paragraaf 'gehanteerde begrippen' een dergelijk referentiejaar gedefinieerd en verder uitgewerkt.

Informatiebronnen

Informatie over het onderwerp industriële luchtverontreiniging kunt u krijgen bij het Ministerie van VROM (onder andere bij de VROM-Inspectie), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM), het RIVM Laboratorium voor Afvalstoffen en Emissies (LAE) en het RIVM Laboratorium voor Luchtonderzoek (LLO), het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het ministerie van LNV, het Landbouw-Economisch Instituut/Dienst Landbouwkundig Onderzoek (LEI-DLO), Stichting Energie-onderzoek Centrum Nederland (ECN).

Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor emissies naar de bodem?

Het belang van deze vraag

Emissies van verontreinigende stoffen naar de bodem hebben directe effecten op het milieu. Komen dergelijke stoffen in de bodem, dan beïnvloeden zij het leven in en op de bodem zelf. Daarnaast heeft bodemverontreiniging ook een indirecte invloed. Bijvoorbeeld wanneer bodemverontreinigende stoffen uitspoelen naar het grond- en oppervlaktewater. Naast effecten op het milieu, heeft bodemverontreiniging gevolgen voor de mens. De gevallen van bodemverontreiniging in woonwijken hebben ertoe bijgedragen dat de omvang van de problematiek voor het publiek en de politiek duidelijk werd. Teneinde de negatieve

gevolgen voor de ecologie, de gezondheid van de mens en ook voor de economie te beperken, heeft de regering besloten de bodem te beschermen. Dit houdt in dat alles in het werk moet worden gesteld veranderingen van de bodem te voorkomen, beperken of ongedaan te maken. Denk aan veranderingen die de functionele eigenschappen van de bodem voor mens, plant en dier verminderen of bedreigen.

Wijze van beantwoording

Preventie en sanering

Het beleid is erop gericht wanneer het milieubedreigende stoffen betreft, op preventie van bodemverontreiniging en op het saneren van de reeds verontreinigde bodem. Bij het beantwoorden van de vraag welke gevolgen de ontwerp- regelgeving voor emissies naar de bodem heeft, moet vooral worden gekeken of deze regelgeving leidt tot nieuwe gevallen van bodemverontreiniging. Bij het weergeven van de gevolgen van ontwerp- regelgeving voor emissies naar de bodem gaat het om indicaties van de effecten. Of de ontwerp- regelgeving bijdraagt aan het ontstaan van nieuwe bodemverontreiniging, volstaat een globale inschatting. Specifiek voor de bodem is het niet goed mogelijk de eventuele effecten te kwantificeren omdat de toe- of afname van bodemverontreiniging niet in percentages ten opzichte van een gekozen referentiejaar kan worden uitgedrukt. Daarom hoeft u hier alleen de emissies aan te geven, de bronnen en soorten verontreinigende stoffen.

Informatiebronnen

Voor meer informatie kunt u terecht bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM), het Laboratorium voor Afvalstoffen en Emissies (LAE), het Ministerie van VROM, CBS, het ministerie van LNV, LEI-DLO.

Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor emissies naar het oppervlaktewater?

Het belang van deze vraag

De huidige problemen met het oppervlaktewater worden veroorzaakt door emissies van toxische stoffen als zware metalen en bestrijdingsmiddelen. Een goede kwaliteit van het oppervlaktewater is van belang voor de ecosystemen in het water, maar ook voor de mens. Naast de directe invloed op de kwaliteit van het oppervlaktewater hebben emissies eveneens een negatieve invloed op de kwaliteit van de waterbodems en van het slib dat na zuivering van het afvalwater overblijft. Dit slib is nauwelijks meer als meststof te gebruiken in de landbouw. Ook het zeewater wordt in toenemende mate belast met diverse soorten verontreinigende stoffen. De Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO) en de Wet milieubeheer (Wm) zijn in dit verband de belangrijkste wetten met het doel verontreiniging tegen te gaan van zoete oppervlaktewateren. De milieuaspecten van water vallen onder de Ministeries van V&W en VROM.

Wijze van beantwoording

Bij het in kaart brengen van de gevolgen van ontwerp-regelgeving voor emissies naar het Oppervlaktewater, gaat het om indicaties en ordes van grootte van de effecten. Bijvoorbeeld een schatting van de procentuele reductie ten opzichte van een referentiejaar. Het is belangrijk te weten welke (typen) stoffen bijdragen aan deze verontreiniging en welke bronnen de oorzaak zijn. Emissies van stoffen naar de lucht en de bodem kunnen uiteindelijk ook in het oppervlaktewater terechtkomen. Voor informatie over emissies naar de lucht en de bodem zie ook de vragen 10b (lucht) en 10c (bodem).

Informatiebronnen

Meer informatie vindt u bij VROM, onder andere bij het Directoraat-generaal Milieubeheer en bij de VROM-Inspectie, bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) en het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA).

4.3 VRAAG 4: BESCHIKBARE FYSIEKE RUIMTE

Wat zijn de gevolgen van de ontwerp-regelgeving voor het gebruik van de beschikbare fysieke ruimte?

Het belang van deze vraag

In Nederland is ruimte een schaars goed. Ons land is relatief zeer dichtbevolkt, sterk verstedelijkt en kent een hoog ontwikkelde economie. Er is in toenemende mate sprake van een strijd om de ruimte. Wonen, werken, recreëren, infrastructuur en dergelijke zijn nodig. Maar natuur, open ruimten, stilte, grondwaterbescherming evenzeer. De ruimtelijke ordening probeert deze concurrerende ruimteclaims in evenwicht te brengen op een milieuhygiënisch verantwoorde manier. Daarbij streeft de regering naar een duurzame kwaliteit van de leefomgeving.

Regelgeving, respectievelijk voorgenomen regelgeving heeft in een aantal gevallen substantiële gevolgen

voor de beschikbare fysieke ruimte. Het gaat dan met name over regelgeving die uitspraken doet welke activiteiten in een bepaald gebied mogen worden uitgeoefend.

Wijze van beantwoording

Bij het in kaart brengen van de (neven) effecten van ontwerp-regelgeving voor het gebruik van de beschikbare fysieke ruimte, gaat het om een kwalitatieve inschatting van de gevolgen. Specifiek voor het gebruik van beschikbare fysieke ruimte is het niet goed mogelijk de eventuele effecten te kwantificeren. Er is namelijk geen sprake van referentie jaren ten opzichte waarvan bepaalde kwantificeerbare veranderingen plaatsvinden. Bij de beantwoording van de vraag of de ontwerp- regelgeving gevolgen heeft voor de fysieke ruimte, moet u allereerst nagaan of deze het ruimtelijk gedrag naar verwachting verandert. Daarbij is het belangrijk te beseffen dat ontwerp-regelgeving het ruimtelijk gedrag beïnvloedt, omdat het de keuzesituatie verandert. Bepaalde vormen van ruimtelijk gedrag worden daardoor aantrekkelijker of juist onaantrekkelijker. In dit kader is het voldoende dat u aangeeft of de keuzesituatie en daardoor de aard van de activiteiten in een bepaald gebied verandert door de ontwerp-regelgeving.

Informatiebronnen

Voor nadere informatie over ruimtelijke relevante wetgeving kunt u terecht bij het Ministerie van VROM (Rijksplanologische Dienst en het Directoraat-generaal Milieubeheer) en het ministerie van LNV.

BIJLAGE: Informatiebronnen

Meldpunt Voorgenomen Regelgeving

p/a Ministerie van Economische Zaken Telefoon: 070 - 379 77 08

Fax: 070 - 379 71 70

E-mail: meldpunt-vr@minez.nl

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Telefoon: 070 - 337 38 00 (Voorburg)

Fax: 070 - 387 74 29

(idem)

Telefoon: 045 - 570 60 00 (Heerlen)

Fax: 045 - 570 74 40

CBS infoservice (telefonische informatie)

Telefoon: 045 - 570 70 70

Fax: 045 - 570 62 88

E-mail: infoservice@cbs.nl

CBS op Internet

www.cbs.nl (met onder meer het zoekprogramma 'StatLine')

[www.cbs.nl/standaarden\(SBI-classificaties\)](http://www.cbs.nl/standaarden(SBI-classificaties))

Novem Sittard:

Telefoon: 046 420 22 02

Fax: 046 452 82 60

E-mail: info@novem.nl

Novem Utrecht:

Telefoon: 030 239 34 93

Fax: 030 231 64 91

E-mail: info@novem.nl

CE

Telefoon: 015 2 150 150

Fax: 015 2 150 151

E-mail: ce@ce.nlwww.ce.nl

Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN)

Telefoon: 0224 564949

Fax: 0224 564480

E-mail: info@ecn.nlwww.ecn.nl

Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen (TNO-NITG)

Telefoon: 030 256 42 56

Fax: 030 256 44 75

E-mail: info@nitg.tno.nl

Ministerie van Economische Zaken (EZ)

Bezuidenhoutseweg 30

Postbus 20101 2500 EC Den Haag

Telefoon: (070) 379 89 11www.minez.nl

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV)

Bezuidenhoutseweg 73

Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Telefoon: (070) 378 68 68

Fax: (070) 379 78 06

www.minlnv.nl

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Rijnstraat 8

Postbus 20951 2500 EZ Den Haag
Telefoon: (070) 339 39 39 www.vrom.nl

Rijkswaterstaat

Tel: (070) 351 80 81
Fax: (070) 351 83 35
www.rijkswaterstaat.nl

Afval Overleg Orgaan (Aoo)

tel: (030) 234 88 00
fax: (030) 234 22 60
e-mail: secretariaat@aoo.nl website: www.aoo.nl

RIVM

Postbus 1
3720 BA Bilthoven
Telefoon: (030) 274 91 11
Fax: (030) 274 29 71
Email: info@rivm.nl

LEI/DLO

Burgemeester Patijnlaan 192585 BE DEN HAAG
Telefoon: 070-3358330
Fax: 070-3615624
informatie@lei.wag-ur.nl

RIZA:

Telefoon: (0320) 29 84 11
Fax: (0320) 24 92 18
www.riza.nl